

Mnogi Beograđani koji u nedelju na 38 stepeni sve do večernjih sati nisu mogli da otvore prozor i provetre prostorije laički su utvrdili da vazduh ne valja, ali nisu znali šta tačno može da bude opasno, ni kako da se zaštite ako izlaze napolje.

Zbog požara koji je zahvatio pet hektara deponije u Vinči koji je tinjao od subote uveče, dim i nenasnosan smrad prekrili su više opština u prestonici Srbije.

Zvaničnici su tvrdili da je „pod kontrolom“ i da nema razloga za paniku.

Međutim, pitanje je da li uopšte možemo da se sačuvamo u ovakvim situacijama, koje nisu klasični požari, upozorava pulmološkinja Tatjana Radosavljević.

„Kad gori deponija, prvo imamo problem sa dimom, a još veći problem je sagorevanje plastike i svega onoga što se tamo nalazi.

„Sagorevanje dovodi do oslobađanja veoma toksičnih i kancerogenih materija kao što su dioksini i furani“, kaže Radosavljević za BBC na srpskom.

[Deponije u Srbiji: Ekološke tempirane bombe](#)

[Kakav vazduh udišemo](#)

[Zagađenje vazduha u Srbiji – šta može da se popravi](#)

Da li je i koliko ovih materija bilo u vazduhu, još uvek se ne zna.

Za merenje nivoa ovih materija nije nadležan gradski Zavod za javno zdravlje, rečeno je BBC-ju iz ove ustanove.

A informaciju da li to obavljaju neke firme za potrebe Agencije ili Ministarstva za zaštitu životne sredine – BBC nije dobio do objavljivanja ovog teksta.

Šta su dioksini i furani?

To su sastavni delovi bojnih otrova, kaže doktorica Tatjana Radosavljević.

„Dokazana je njihova kancerogenost, što ne znači da će jedno izlaganje toj materiji dovesti do toga, ali je problem što ne znamo koliko smo izloženi“, navodi Radosavljević.

Dioksini i furani se javljaju i prilikom paljenja guma.

Maske delimično štite od ovih otrova, ali ne u potpunosti, dodaje doktorica, specijalista za plućne bolesti.

Zato je najbolje ne otvarati prozore i ne izlaziti koliko god je moguće, savetuje Radosavljević.

Dioksini i furani su skraćeni nazivi za grupu hemikalija sličnog nivoa toksičnosti.

Ekološke organizacije dioksine ubrajaju među najopasnije otrove koji povećavaju mogućnost oboljevanja od raka, rekli su ranije stručnjaci za BBC.

Ove hemikalije mogu da nastanu tokom spaljivanja kućnog smeća, ali i postupaka beljenja

celuloze i papira hlorom, kao i u proizvodnji i preradi određenih vrsta hemikalija, poput pesticida.

Mogu da se pojave i u prirodi tokom vulkanskih erupcija i šumskih požara, navodi američki [Centar za kontrolu i prevenciju bolesti](#).

Kako utiču na čoveka?

[Svetska zdravstvena organizacija](#) navodi da su eksperimenti pokazali da ove veoma otrovne materije mogu oštetiti brojne organe u organizmu.

Kratkotrajna izloženost visokim nivoima dioksina može dovesti do lezija na koži, poput hlorakns i mrlja, ali i do promene funkcije jetre.

Dugotrajna izloženost dovodi se u vezu sa oštećenjem imunološkog sistema, razvoja nervnog sistema, endokrinog sistema i reproduktivnih funkcija.

Kada dioksini uđu u telo, oni traju dugo zbog njihove hemijske stabilnosti i sposobnosti da se apsorbuju u masnom tkivu, gde se skladište u telu.

U organizmu mogu da se zadrže između sedam i 11 godina, navodi SZO.

U životnoj sredini se dioksini akumuliraju u lancu ishrane.

Što je životinja na višem stepenu lanca ishrane, veća je koncentracija dioksina.

Da li je ovih otrova bilo u Beogradu?

O dioksinima i furanima na [Tviteru](#) je pisao i Milenko Jovanović iz Nacionalne ekološke asocijacije.

„Vinča je smetlište gde ima otpada komunalnog, plastičnog, svega i svačega.

„Kad se to zapali onda se sigurno prilikom takvog požara emituje, pored standardnih zagađujućih materija kao što su sumpor dioksin i PM čestice emituju i druga toksična jedinjenja“, kaže Jovanović za BBC.

U ovakvim incidentima, moralo bi da se radi merenje koncentracije tih materija koje bi mogle da utvrde akreditovane laboratorije, kaže, ali to, koliko se do sada zna, nije urađeno.

„Nikad ne možemo znati koliko je ovo bilo opasno i koliko će biti opasno, jer se to smirilo, a retroaktivno nema merenja.

„Procedura nije poštovana, jer monitoring lokalni i državni ne meri takve supstance“, ističe Jovanović za BBC.

[Koji su najveći ekološki problemi Balkana](#)

[Ko i kako meri zagađenje vazduha u Srbiji](#)

[Zagađenje vazduha u Šapcu: „Plašim se da otvorim prozor“](#)

Meren je nivo [PM čestica](#), koje i inače zagađuju vazduh, ali u ovakvim situacijama nisu

najopasnije, dodaje.

Mora da se reši uzrok

Doktorica Vesna Slepčević iz Gradskog zavoda za javno zdravlje potvrđuje za BBC da ova ustanova u skladu sa zakonom i evropskom regulativom, nije ovlašćena da meri nivo dioksina i furana.

Zavod prati koncentraciju zagađujućih materija u vazduhu, ali nije ovlašćen za merenje na izvoru zagađenja.

„Dioksini i furani su kancerogeni, tako da u slučaju dugogodišnjeg izlaganja mogu biti štetni po zdravlje.

„Da bi se ljudi zaštitili, mora da se reši i sanira uzrok, to i sprečeu požari na deponiji“, navodi u pisanom odgovoru doktorica Slepčević.

Sajt [Beoeko](#) nudi preporuke za ponašanje stanovnika u zavisnosti od kvaliteta vazduha. Kada je vazduh zagađen, preporučuje se da boravak napolju bude što kraći, posebno osetljivim grupama poput starih, dece, ljudi sa oboljenjima srca i pluća.

Šta su o požaru rekli zvaničnici?

Ukratko, da je brzo sve bilo pod kontrolom.

„Iako će građani dim ovog požara moći da vide u narednih nekoliko dana, uveravam ih da nema mesta za strah i paniku“, [rekao](#) je u nedelju gradonačelnik Beograda Zoran Radojičić. Iz gradskog Zavoda za javno zdravlje poručili su Beograđanima da dokle da god osećaju miris dima, drže zatvorene prozore i ne izlaze bez preke potrebe napolje.

Višedecenijski problem

Deponija u Vinči je, inače, višedecenijski problem, a koristi se od sedamdesetih godina prošlog veka.

Jedna od najvećih deponija u gradu, prostire se na 42 hektara.

Na ovom smetlištu su, pored kućnog i kabastog otpada, taloženi i građevinski šut, zemlja, lim - sa 13 od 17 beogradskih opština.

Požari na ovoj deponiji nisu retkost.

Slična situacija bila je i 2017. godine, kada je požar tinjao čitavih mesec dana.

I tokom 2019. bilo je dima, iako prema tvrdnjama zvaničnika, tad nije bilo vatre.

„Svakodnevno se pojavljuju ovakve situacije zbog sleganja i, nažalost, klizanja deponije ka Dunavu.

„Otvaraju se šupljine u okviru deponija, i onda zbog dodira metana sa vazduhom dolazi do stvaranja dima“, rekao je pre dve godine [Marko Popadić](#), direktor „Gradske čistoće“.

Prema najavama, od ovog avgusta u Vinči je trebalo da počne sa radom nova moderna

Požar na deponiji u Vinči: Šta može da bude opasno u dimu, šta su dioksini i furani

deponija gde bi otpad, prvi put u istoriji, bio razvrstan i iskorišćen za pravljenje električne energije, pisala je [Politika](#).

Izvor: Danas